

PISA
Platforma pentru Inițative
de Securitate și Apărare

**KONRAD
ADENAUER
STIFTUNG**

INTERPRETAREA DATELOR DIN CAPITOLUL II AL STUDIULUI: „OPINII ȘI PERCEPȚII PRIVIND ORDINEA PUBLICĂ, SECURITATEA STATULUI ȘI COLABORAREA REPUBLICII MOLDOVA CU UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI NATO”

Victoria ROȘCA,
expertă asociată PISA

www.pisa.md

platforma@pisa.md

— Securitatea prin ochii cetățenilor

Conceptul de securitate prinde nuanță în percepția cetățenilor Republicii Moldova[1]care înțeleg securitatea nu doar ca un element ce asigură protecția individuală sau națională, dar și ca un element menit să asigure pacea și stabilitatea prin intermediul cooperării cu actori terți. Sigur, lipsa pericolelor și pacea ca și termeni utilizați pentru a interpreta securitatea sunt concepte generate primordial de existența unui război convențional la frontierele Republicii Moldova și frica extinderii acestuia.

Evidențierea de către respondenți a mai multor tipuri de securitate denotă o atenție sporită acordată de către cetățeni siguranței personale, comunitare și naționale. Se reliefează o înțelegere destul de clară a rolului individului, comunității și statutului în asigurarea securității per ansamblu, mai puțin roluri specifice. Respondenții apelează la categorii ce țin de buna guvernare, responsabilitatea post electorală, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, aspecte ce denotă o cunoaștere generală a proceselor democratice.

Evidențind aspecte ale securității personale, respondenții se referă la diferite tipuri de securitate, precum cea financiară, protecția datelor cu caracter personal și protecția demnității umane și a vieții private. Digitalizarea rapidă a serviciilor, infiltrarea în viața de zi cu zi a produselor digitale, inclusiv apariția mai puțin controlată sau cunoscută a elementelor de inteligență artificială, volumul masiv de informații (cu conținut socio-economic) obținut din diverse surse, inclusiv platforme de media sociale, dar și folosirea acestora zilnic pentru a colecta informații și a utiliza servicii provoacă un sentiment de incertitudine și nesiguranță.

Siguranța comunitară este văzută din perspectiva coeziunii sociale și a proceselor ce au loc în interiorul comunității, a unității, responsabilității și abilității de a acționa la nivel local. Se pune accent pe credibilitatea la nivel local și potențialul de a acționa la nivel local pentru comunitate.

Securitatea națională iese în evidență, precum și necesitatea unor relații stabile cu statele din

vecinătate, în mare parte în vederea combaterii amenințărilor externe și evitării unei eventuale antrenări în război la nivel regional. Deși respondenții sunt de acord ca Republica Moldova să ofere asistență umanitară, există o oarecare neliniște privind menținerea păcii în țară. Se menționează păstrarea statutului de neutralitate, crezându-se că doar în acest fel Republica Moldova poate evita atragerea sa în conflict. Deciziile legate de securitatea națională sunt văzute de către respondenți ca fiind mai puțin transparente, fiind luate fără consultarea opiniei cetățenilor. Astfel, este invocată lipsa unor mecanisme de consultanță cu publicul larg în momente de criză extreme. Lipsa unui dialog eficient este resimțită și notată de către respondenți. De asemenea, lipsa unui dialog și cooperare este resimțită și la nivel de acțiuni privind buna guvernare și activismul civic, un aspect transversal al securității naționale.

— Asigurarea securității și colaborarea cu UE

Opiniile respondenților ce vizează securitatea per ansamblu și colaborarea cu UE sunt ghidate în mare de preferințele lor politice și viziunile geopolitice. Adicional aspectelor de ordin geopolitic sunt invocate elemente de stabilitate politică internă și responsabilizarea elitelor politice, inclusiv a culturii politice care sunt și ele văzute drept procese ale parcursului european.

Aportul Uniunii Europene este, în continuare, apreciat doar de respondenții cu viziuni pro-vestice, persoane care denotă o înțelegere mai aprofundată a proceselor democratice. Uniunea Europeană este asociată cu stabilitate economică, potențiala consolidare a statului de drept și a bunei guvernări, creșterea nivelului de trai și educație. Distingerea educației drept un domeniu cheie reprezintă o conștientizare a atenției sporite ce trebuie oferită sistemului educațional din Republica Moldova fără de care schimbări majore pe termen lung nu pot surveni.

Aderarea la Uniunea Europeană este percepută de respondenți și ca un catalizator al securității naționale. Fiind parte a unei construcții politice comunitare, securitatea nu mai este doar o problemă națională, ci una comunitară. Important este faptul că o parte din respondenți au definit rolul Republicii Moldova în arhitectura securității regionale drept un edificator al securității și nu doar un consumator.

În continuare, se operează cu stereotipuri și informații eronate în ceea ce privește parcursul european al Republicii Moldova și ce înseamnă statutul de membru al UE. Se observă necesitatea abordării unor subiecte specifice, de nișă, pentru a demistifica narativele eronate despre UE. Studiul sociologic calitativ face referință la confuzia dintre două instituții - UE și NATO - precum și relația dintre ele și cooperarea cu Republica Moldova. Deși în contextul de securitate există o logică între procesele de dezvoltare și asigurarea securității, totuși o distincție la nivel existențial trebuie prefigurată și explicată.

În mare, respondenții au evidențiat acele puncte cheie promovate de către autorități și elite politice în discursurilor lor referitoare la UE și agenda europeană a Republicii Moldova. Mai mult decât atât, exemplele concrete demonstrează relevanța priorităților de guvernare pentru viața de zi cu zi a oamenilor. Există o înțelegere a proceselor însă mai puțin pot exemplifica în practică dinamica schimbărilor și rezultatele reformelor anunțate. Constantele crize de securitate și economice, scăderea nivelului de trai și pașii mici în procesul de reforme provoacă neliniște și incertitudine în ziua de mâine, o stare de spirit periculoasă din perspectivă de securitate umană și națională.

Soluționarea conflictului transnistrean apare drept o prioritate cheie în procesul de aderare la UE, precum și un subiect unde se dorește implicarea UE și a altor actori. Deși până nu demult subiectul diferendului transnistrean nu preocupa opinia publică, astăzi se observă o atenție crescândă. Acest fapt se poate datora atât contextului de conflict regional, cât și punerii subiectului pe agenda publică în mod constant.

Recomandări pentru domeniile cercetate

1. Creșterea culturii și igienei utilizării spațiului online, a alfabetizării media sociale și educației mediatice printre diverse categorii ale societății și ajustarea proceselor de instruire la necesitățile individuale și profesionale ale acestora;
2. Elaborarea și promovarea pachetelor informaționale și de utilitate publică privind securitatea individuală în conexiune cu utilizarea și accesarea serviciilor publice și de interes vital în relație cu instituțiile socio-economice existente în țară (bănci, servicii e-guvernare, acces la justiție, etc.);
3. Crearea unor platforme, elaborarea unor mecanisme și strategii funcționale de comunicare cu societatea privind situațiile de urgență și, în mod special, explicarea proceselor socio-economice și politice drept urmare a consecințelor războiului din Ucraina asupra țării și cetățeanului de rând. Identificarea instrumentelor de consultare și analiză a opiniei publice privind decizii de importanță națională majore;
4. Stabilirea unei comunicări eficiente și consecvente dintre autoritățile publice centrale și locale pentru a menține fluxul informațional și antrenarea forțelor locale atât la nivel de oficiu public, cât și societal în procesele de fortificare a securității naționale și implementarea agendei europene a Republicii Moldova;
5. Explorarea de către autoritățile de resort a narativelor privind fricile și lacunele unei eventuale aderări la Uniunea Europeană și a colaborării cu UE, precum și enunțarea unor obiective concrete ce țin de îmbunătățirea vieții de zi cu zi a cetățenilor pe termen scurt și mediu. Implicarea autorităților publice locale în campanii de comunicare privind agenda europeană a Republicii Moldova și procese de securitate națională.

6. Sporirea campaniilor de informare privind UE și NATO și relația cu Republica Moldova pentru a crește nivelul de cunoaștere și înțelegere a proceselor instituționale astfel încât deciziile și opiniile cetățenilor să fie bazate pe cunoștințe și nu presupuneri. Pe termen mediu și lung acest proces ar putea contribui la o rată mai mare de acceptare a proceselor de integrare europeană și cooperare cu NATO. Se observă o necesitate acută de campanii de informare ghidate și focusate pe grupuri țintă specifice;
7. Elaborarea și promovarea de către instituțiile de resort atât la nivel central, cât și local a pachetelor informaționale explicative privind asistența Uniunii Europene pentru sporirea securității și stabilității economice a Republicii Moldova și abordarea grupurilor țintă specifice. Promovarea informației generale lipsită de continuitate și rezultate palpabile duce la scăderea credibilității și saturație informațională;
8. Elaborarea unui curs la toate nivelurile de instruire privind procesul de integrare europeană și includerea în procesul de educație a cunoștințelor și abilităților de cetățean comunitar;
9. Definirea, elaborarea și promovarea la toate nivelurile de instruire a unui curs de instruire militară și cultură de securitate urmând exemplul altor state neutre sau membre NATO. În contextul regional existent, promovarea și instruirea militară și a culturii de securitate este o necesitate acută pentru a responsabiliza, abilita și împuternici cetățenii Republicii Moldova de a acționa pregătiți în situații de criză, război convențional și neconvențional.